

Ratno vazduhoplovstvo i protivvazdušna odbrana u doktrini odbrane osloncem na vlastite snage

General-potpukovnik *ANTON TUS*

Naša zemlja je izgradila jedinstven odbrambeni sistem i, na temelju iskustva iz narodnooslobodilačkog rata, originalnu doktrinu i strategiju općenarodne odbrane i društvene samozaštite. Naše temeljno opredjeljenje je oslonac na vlastite snage i ono izražava naš osnovni idejni stav da ćemo u slučaju agresije voditi općenarodni odbrambeni rat.

Ratno vazduhoplovstvo i protivvazdušna odbrana je suvremeni vid JNA i oružanih snaga, koji sa drugim vidovima čini jedinstvenu cjelinu. Sa visoko osposobljenim i idejno i moralno čvrstim kadrom i sa borbenom tehnikom, opremom i sredstvima sposobno je da uspješno izvršava postavljene mirnodopske i ratne zadatke.

Svestrani razvoj vazduhoplovstva i vlastita proizvodnja suvremene vazduhoplovne tehnike, opreme i sredstava, pored vojnih, ekonomskih i finansijskih prednosti ima i poseban značaj za brži naučni, i tehničko-tehnoški razvoj zemlje.

KARAKTERISTIKE RAZVOJA VOJNIH DOKTRINA U SVIJETU, KOJE SU ZNAČAJNE ZA DOKTRINE RATNOG VAZDUHOPLOVSTVA

Revolucionarne promjene u vojnim doktrinama nastupile su sa masovnom upotrebom aviona i tenka u drugom svjetskom ratu¹ i, naročito, uvođenjem nuklearnog oružja poslije rata. Stoga, gotovo sve vojne doktrine poslije drugog svjetskog rata ističu veliki značaj vazdušnog prostora i ratnog vazduhoplovstva i protivvazdušne odbrane.

Vazduhoplovne doktrine u poslijeratnim godinama razvijale su se na vlastitim iskustvima iz rata i uvođenju novih borbenih sredstava i bile pod uticajem političkih i drugih činilaca. Pouke iz drugog svjetskog rata uslovile su formuliranje doktrine »izbalansiranih snaga« u kojoj ratno vazduhoplovstvo ima ravnopravnu ulogu sa ostalim vidovima oružanih snaga. Zadržano je ranije mišljenje o tome da je osnovna uloga ratnog vazduhoplovstva podrška i zaštita drugih vidova i da ono ima mogućnost izvođenja samostal-

¹ Upotreba tenka i aviona u prvom svjetskom ratu nije bila masovna i nije imala uticaj na vojnu doktrinu.

nih dejstava operativnog i operativno-strategijskog značaja. Iako kratkotrajno (kod velikih sila), ovakvo shvatanje je imalo znatan uticaj na ratno vazduhoplovstvo zemalja izvan vojnih koalicija.

Trka u naoružavanju i razvoj nuklearnog oružja doprinijeli su razvoju vojne misli i prakse u pravcu stvaranja dijelova oružanih snaga globalnog radijusa dejstva, za nanošenje masovnih nuklearnih udara i udara nuklearne odmazde. Nastupio je period dominacije »strategijske komponente ratnog vazduhoplovstva«, kao nosioca nuklearne udarne moći supersila, i to snagama bombarderske avijacije.

Razvojem i uvođenjem u upotrebu interkontinentalnih balističkih raketa sa nuklearnim bojevim glavama, u sadejstvu sa bombarderskom avijacijom, otpočinje vladavina doktrine »masovne nuklearne odmazde«. Ta doktrina je priznavala mogućnost samo općeg svjetskog nuklearnog rata, sa tvrdnjom da bi svaki lokalni rat u Evropi neizbježno prerastao u opći nuklearni sukob. Postizanjem balansa nuklearnog oružja i sredstava za njegovo prenošenje i ta doktrina je doživjela transformaciju.

Doktrina »masovne nuklearne odmazde« usloвила je izraziti razvoj bombarderske avijacije i interkontinentalnih raketa na račun drugih vrsta avijacije i (drugih) vidova oružanih snaga. U okviru ratnog vazduhoplovstva značajno su se razvijale vazduhoplovne snage ofanzivnog karaktera sa velikom udarnom moći na račun odbrambene komponente. Tada su preovladala shvatanja o primatu samostalnih dejstava vazduhoplovnih snaga bez tijesnog sadejstva sa ostalim vidovima oružanih snaga.

Nakon doktrine »masovne nuklearne odmazde« razrađena je doktrina »elastičnog reagovanja« sa brojnim modalitetima, kao što su: »isturena odbrana«, »realističko odvracanje« i dr. Doktrina »elastičnog reagovanja«, pod raznim nazivima, važeća je i danas. Zasniva se na nuklearnoj i konvencionalnoj vojnoj moći. Predviđa postojanje snažnog mirnodopskog ešelona oružanih snaga (gotove snage) i veoma pokretljivih snaga za brzo reagovanje, koje su opremljene i obučene za vođenje svjetskog nuklearnog rata i regionalnih i lokalnih ratova bez upotrebe nuklearnog oružja ili njegove ograničene upotrebe.

Sve suvremene doktrine pridaju izuzetan značaj vazдушnom prostoru. Stepenn prevlasti u vazдушnom prostoru

razmatra se kao bitna komponenta općeg odnosa snaga i strategijske situacije na ratištu. Borba za prevlast u vazдушnom prostoru (u nuklearnim uslovima i nuklearna prevlast) prvostepeni je zadatak vazduhoplovnih snaga koji se ostvaruje ofanzivnim i defanzivnim dejstvima. Ostvarenje prevlasti u vazдушnom prostoru, velike sile tretiraju kao presudan uslov »ako se želi dobiti rat«. Isto tako, smatra se, da su suvremene operacije na kopnu i moru, posebno pri ratnom sukobu konvencionalnim sredstvima, nezamislive bez vazduhoplovnih snaga.

Vazduhoplovstvo je postalo izraziti nosilac vatre, pokreta i ofanzivnosti oružanih snaga u novim strategijskim koncepcijama, kao što su: vazdušno-kopnena (pomorska) bitka; dejstva operativno-manevarskih grupa i udari sa distance. Strategijska, operativna, a dijelom i taktička pokretljivost oružanih snaga neposredno zavise od stanja vazduhoplovnih snaga – transportnih aviona i helikoptera. Uporedo sa borbom za prevlast u vazдушnom prostoru i onesposobljavanja ratne industrije, saobraćaja i infrastrukture protivnika, ratno vazduhoplovstvo i protivvazдушna odbrana izvršava zadatke protivvazdušne odbrane i protivdesantne i protivoklopne borbe, vatrene podrške, izviđanja i vazdušnog transporta.

Nove ratne doktrine NATO i Varšavskog ugovora – »doktrina takmičenja« i »doktrina dovoljne razumnosti« – zasnivaju se na tehničko-tehnološkom faktoru i neprekidnom organizacijsko-formacijskom usavršavanju oružanih snaga. U domenu vođenja tzv. konvencionalnog rata, brzo se mijenjaju doktrinarni pogledi i rješenja, posebno ona koja se odnose na ograničene i lokalne ratove. U gotovo svim suvremenim doktrinama i strategijskim koncepcijama poseban značaj se pridaje izvođenju »prvog udara«. Na njegovoj silini i efektima zasniva se zahtjev dobijanja »prve bitke«, kao uvjeta za realiziranje munjevitog lokalnog rata. Snaga i razornost tog »prvog udara« zasnivaju se na borbеним mogućnostima gotovih snaga, a nosioci udara i vatre su oklopne i mehanizovane, artiljerijsko-raketne, vazdušnodesantne i helikopterske snage, snažno podržane dejstvima vazduhoplovnih i pomorskih snaga. Konvencionalno naoružanje postaje sve efikasnije sredstvo vojne strategije, a ne samo operatike i taktike. Suvremene oružane snage imaju mogućnosti da borbena dejstva izvode neprekidno,

danju i noću, uz maksimalno naprezanje jedinica, što će podići dinamičnost borbenih dejstava.

U doktrinama velikih sila i vojnih blokova vazdušnoj komponenti rata, odnosno ulozi vazduhoplovnih snaga u oružanoj borbi na kopnu i moru, pridaje se izrazito veliki značaj. Vazduhoplovne snage neprekidno narastaju, jačaju svoju borbenu moć i imaju mogućnosti da ispolje visok stepen ofanzivnosti u svim oblicima borbenih dejstava. Značajan su činilac u zajedničkim operacijama oružanih snaga na kopnu i moru, a imaju i sve veći značaj i u samostalnim dejstvima. Realizacija koncepta »vazdušno-kopnene bitke« i »napada po dubini« na Zapadu, i »dubokih operacija i bojeva« na Istoku, zasnivana je na masovnoj i efikasnoj upotrebi vazduhoplovnih snaga na taktičkom i operativno-strategijskom nivou.

Sada je u razvoju »vazdušno-kosmička doktrina« koja briše sve prostorne i vremenske granice i stvara nove vazdušno-kosmičke strategijske koncepcije. Treba očekivati da će nova vazdušno-kosmička borbena sredstva, u skoroj budućnosti, unijeti revolucionarne promjene u vojnu misao i praksu. Zato je naoružavanje kosmosa neprihvatljiv rizik za čovjeka i čovječanstvo u cjelini.

RAZVOJ NAŠE VOJNOTEORIJSKE MISLI I DOKTRINE RATNOG VAZDUHOPLOVSTVA I PROTIVVAZDUŠNE ODBRANE

Vazduhoplovna tradicija na našim prostorima je duga i uspješna. Počinje sa prvim letom 1909. godine.² To je ujedno i početak razvoja vojnoteorijske misli u oblasti vazduhoplovstva. Ishodište naše suvremene vazduhoplovne doktrine nalazi se u iskustvima iz dejstava prvih partizanskih aviona i eskadrila, vazduhoplovnih pukova i divizija Narodnooslobodilačke vojske i Jugoslovenske armije u toku narodnooslobodilačkog rata. Maršal Tito je, još u toku rata, isticao jasan i odlučan stav da je nama potrebno snažno ratno vazduhoplovstvo. U poslijeratnom periodu, Tito je često ukazivao na veliki značaj i ulogu koju ovaj vid ima u odbrani našeg vazdušnog prostora, slobode i nezavisnosti zemlje i njenom tehničko-tehnološkom razvoju. Ti-

² Prvi let na avionu, u nas, izveo je Slovenac Edvard Rusjan, 1909. godine, šest godina poslije prvog leta braće Rajt.

tova strategija oslonca na vlastite snage došla je do punog izražaja u ukupnom razvoju Ratnog vazduhoplovstva i protivvazdušne odbrane i izgradnje autentične doktrine o njevoj upotrebi u općenarodnom odbrambenom ratu.

Uporedo sa radom na teorijskom oblikovanju sadržaja, pripreme i vođenja općenarodnog odbrambenog rata preduzimane su mjere za teorijsku razradu stavova o upotrebi snaga Ratnog vazduhoplovstva i protivvazdušne odbrane u svim vrstama agresije, oblicima oružane borbe i borbenih dejstava.

Vazduhoplovna misao je svoje oslonce nalazila u osnovnim opredjeljenjima koncepcije i doktrine opštenarodnog odbrambenog rata. Pri tome, bitne odrednice njenog razvoja bili su naši uslovi i realne materijalne mogućnosti zemlje. Sve naše doktrinarnе postavke dosljedno su uvažavale činjenicu da su prostorne dimenzije našeg ratišta relativno male i da je cjelokupna teritorija podložna udarima iz vazdušnog prostora. Stoga je osnovni doktrinarni stav, od završetka rata do 60-tih godina, bio da je vazduhoplovstvo namijenjeno za podršku i zaštitu snaga Kopnene vojske i Ratne mornarice. Uvođenjem raketnih sistema i formiranjem raketnih jedinica u Ratnom vazduhoplovstvu i protivvazdušnoj odbrani, taj vid dobija novi zadatak – protivvazdušna odbrana teritorije i operativno-strategijskih grupacija.

Naša ukupna vojna i vazduhoplovna misao polazile su od dva bitna stava:

(1) opći odnos snaga na ratištu biće uslovljen, pored ostalog, situacijom u vazdušnom prostoru i sposobnošću snaga Ratnog vazduhoplovstva i protivvazdušne odbrane za njegovu kontrolu. Stoga je borba za kontrolu vazdušnog prostora veoma značajna, a dejstva u njemu i iz njega predstavljaju integralni dio oružane borbe. Na osnovu takvog saznanja, Ratnom vazduhoplovstvu i protivvazdušnoj odbrani opredjeljen je prvi namjenski zadatak – protivvazdušna odbrana teritorije i grupacija oružanih snaga. Za realizaciju tog namjenskog zadatka izgrađivana je teorija i praksa upotrebe sistema teritorijalne protivvazdušne odbrane. Taj sistem čine: radarske jedinice, lovačka avijacija, raketne jedinice protivvazdušne odbrane sa raketama za dejstvo na srednjim i velikim visinama, i trupna protivvazdušna odbrana za neposrednu zaštitu borbenog rasporeda

komandi i jedinica u Ratnom vazduhoplovstvu i protivvazdušnoj odbrani;

(2) odlučujuća borbena dejstva protiv agresora vode se na kopnu i kopnenim snagama. Otuda, svi djelovi oružanih snaga, pa time i Ratno vazduhoplovstvo i protivvazdušna odbrana, moraju sadejstvovati kopnenim snagama. Stoga je Ratnom vazduhoplovstvu i protivvazdušnoj odbrani opredjeljen drugi namjenski zadatak – podrška Kopnene vojske, Ratne mornarice i Teritorijalne odbrane. Za realizaciju tog namjenskog zadatka izgrađivane su teorija i praksa vazduhoplovne podrške snaga Kopnene vojske, Ratne mornarice i Teritorijalne odbrane. Snage za podršku čine: izviđačka avijacija, lovačko-bombarderska avijacija, laka borbena avijacija, transportna avijacija, helikopterske jedinice i avijacija za vezu. U okviru zadataka podrške sve veći značaj pridaje se avijaciji u jedinicama Teritorijalne odbrane.

U cjelokupnom poslijeratnom razvoju naše vazduhoplovne teorijske misli težilo se da ona bude originalna i da odgovara potrebama vođenja općenarodnog odbrambenog rata i realnim mogućnostima zemlje. Sagledavane su osnovne karakteristike ratova, koji bi bili nametnuti SFRJ, i mogućih vrsta agresije. Bilo je neophodno da se za svaki oblik oružane borbe definira odgovarajuća upotreba, snaga Ratnog vazduhoplovstva i protivvazdušne odbrane koja se neprekidno dograđivala u skladu sa usavršavanjem koncepcije općenarodne odbrane i strategije narodnog rata. Pri tome, uvijek su se imale u vidu nastale promjene u faktorima rata i oružane borbe, kao i promjene u doktrinar-nim pogledima velikih sila i vojnih blokova.

S tim u vezi, potrebno je naglasiti da naša strategija oružane borbe i doktrina Ratnog vazduhoplovstva i protivvazdušne odbrane ne prihvataju podjelu snaga Ratnog vazduhoplovstva i protivvazdušne odbrane po grupacijama Kopnene vojske, Ratne mornarice i Teritorijalne odbrane, jer se time narušavaju osnovna načela upotrebe i slabi udarna i manevarska moć tog vida oružanih snaga u oba namjenska zadatka – protivvazdušna odbrana i vazduhoplovna podrška, i onemogućuje izvođenje samostalnih udara i operacija. Također, neprihvatljivo je angažiranje Ratnog vazduhoplovstva i protivvazdušne odbrane na zadacima koje drugi vidovi i rodovi mogu uspješno izvršiti. Time se postiže neophodna ekonomičnost i racionalnost pri upot-

rebi Ratnog vazduhoplovstva i protivvazdušne odbrane, a i maksimalna efikasnost oružanih snaga u cjelini.

Strategija oružane borbe zahtjeva od Ratnog vazduhoplovstva i protivvazdušne odbrane visoku efikasnost i operativnost, što se postiže vrhunskom obučenošću i uvježbanošću sastava, kvalitetnom borbenom tehnikom, opremom i sredstvima i visokim stepenom uređenosti teritorije (aerodroma, vatrenih i radarskih položaja, komandnih mjesta i skladišta).

Kao i u strategiji narodnog rata, centralno mjesto u doktrini Ratnog vazduhoplovstva i protivvazdušne odbrane zauzima čovjek – njegova idejnost i motiviranost, stručnost, fizička pripremljenost i visok borbeni moral. To se posebno odnosi na pilote, specijaliste koji rukuju raketnim i radarskim sistemima i mehaničare.

Doktrina zahtjeva opremanje Ratnog vazduhoplovstva i protivvazdušne odbrane borbenom tehnikom vrhunskih kvaliteta, ali i uspješno korišćenje sve postojeće tehnike i opreme. U odnosu čovjek – tehnika, i doktrina Ratnog vazduhoplovstva i protivvazdušne odbrane primat daje čovjeku koji svojom obučenošću, motiviranošću za borbu i moralom nadoknađuje eventualnu brojnu i tehničku prednost protivnika. Čovjek jeste i ostaje odlučujući faktor borbe i pobjede, ali i tehnika ima izuzetan značaj i ubuduće će još odlučnije uticati na ratnu vještinu u cjelini.

I prostor kao faktor rata i oružane borbe dobija na značaju. Razvoj i uvođenje u naoružanje oružanih snaga kosmičkih borbenih sredstava proširiće prostor vođenja borbenih dejstava do neograničenih dimenzija, što će izazvati značajne promjene u vojnoj misli i doktrini. Svakako da će u tim doktrinama ratno vazduhoplovstvo i protivvazdušna odbrana imati istaknuto mjesto i značajnu ulogu.

MJESTO, ULOGA I ZADACI RATNOG VAZDUHOPLOVSTVA I PROTIVVAZDUŠNE ODBRANE U STRATEGIJI OPĆENARODNOG ODBRAMBENOG RATA

Karakteristike i fizionomija suvremenog rata, iskustva iz lokalnih ratova, stalan razvoj i modernizacija svih sistema oružja i na osnovu toga stalna modernizacija oružanih snaga, naročito u blokovskim zemljama, jasno ukazuje na to da će se rat voditi u svim ambijentima prostora – na

kopnu, moru, u vazdušnom prostoru i kosmosu. Suvremena borbená dejstva obilježava sve veća integracija upotrebe oružja svih vidova oružanih snaga. Danas svaki agresor teži da agresiju počne iznenada i da je okonča u što kraćem roku (strategija »svršenog čina«) uz što manje vlastite gubitke i troškove rata. U tom pogledu, agresor nastoji da cijeli ili određeni prostor protivnika istovremeno stavi pod udar oružja. Tome znatno doprinose vazduhoplovne snage čije se sposobnosti nanošenja udara, brzine i preciznosti dejstva i dubine udara sve više povećavaju. Stoga, u postizanju ciljeva rata, vazduhoplovne snage u suvremenim borbenim dejstvima dobivaju sve veći značaj.

Naša doktrinarno-strategijska opredjeljenja za vođenje općenarodnog odbrambenog rata polaze od toga da ćemo se suprotstaviti agresoru svim raspoloživim snagama na cijelom našem prostoru, sprečavajući mu brzo napredovanje, i da ćemo mu nametnuti dugotrajni iscrpljujući rat. Strategija općenarodnog odbrambenog rata od naših oružanih snaga zahtjeva da svojim dejstvima, od početka rata, što prije slome napadnu moć agresora i stvore uslove za prelazak u protivofanzivu, radi njegovog izbacivanja sa našeg prostora. Jedan od značajnih činilaca uspješnog suprotstavljanja agresoru u općenarodnom odbrambenom ratu jeste slamanje ili smanjivanje mogućnosti njegovih dejstava iz vazdušnog prostora, koja sve odlučnije utiču na vođenje oružane borbe na kopnu i moru. Stoga u okviru naših oružanih snaga, u skladu sa ekonomskim mogućnostima, razvijamo vlastitu vazduhoplovnu komponentu koja može uspješno da se suprotstavi dejstvima agresora iz vazdušnog prostora i da obezbjedi vazduhoplovnu podršku ostalim snagama sistema odbrane. Ratno vazduhoplovstvo i protivvazdušna odbrana, kao integralni dio oružanih snaga SFRJ predstavlja osnovnu snagu za vođenje borbe u vazdušnom prostoru i iz njega, i glavna je snaga za vođenje borbe sa vazduhoplovnim snagama agresora.

Ratno vazduhoplovstvo i protivvazdušna odbrana značajan su činilac oružane borbe u svim njenim sadržajima, a posebno u protivvazdušnoj odbrani, protivoklopnoj i protivdesantnoj borbi. Ono ima posebno značajnu ulogu u početnom periodu rata u obezbjeđenju mobilizacije, razvoja i grupisanja oružanih snaga i stvaranja uslova za prelazak društva na rad u ratnim uslovima. Snage Ratnog vazduhoplovstva i protivvazdušne odbrane, zbog svojih mo-

gućnosti brzog reagovanja na napadna dejstva agresora i iznenadnu agresiju, predstavljaju dio strategijskog ešelona koji je tako organiziran i u takvoj borbenoj gotovosti da može pravovremeno i uspješno voditi oružanu borbu od samog početka agresije.

Ratno vazduhoplovstvo i protivvazдушna odbrana namjenjeno je za protivvazдушnu odbranu teritorije i oružanih snaga i vazduhoplovnu podršku jedinica Kopnene vojske, Ratne mornarice i Teritorijalne odbrane. U ostvarivanju ove dvije namjenske funkcije, izvršava slijedeće zadatke: (1) borba za prevlast u vazдушnom prostoru; (2) izviđanje iz vazdušnog prostora; (3) vatrena podrška jedinica Kopnene vojske, Ratne mornarice i Teritorijalne odbrane i (4) prevoženja vazдушnim putem ljudstva i materijalno-tehničkih sredstava.

Zavisno od vrste agresije i oblika oružane borbe, Ratno vazduhoplovstvo i protivvazдушna odbrana borbeno dejstva izvodi putem operacija, bojeva i borbi. U početnom periodu rata, borbeno dejstva Ratnog vazduhoplovstva i protivvazdušne odbrane mogu imati oblik operacije snaga protivvazdušne odbrane, u kojoj se vodi borba za prevlast u vazдушnom prostoru i stvaraju što povoljniji uslovi za mobilizaciju, razvoj i borbeno dejstvo snaga Kopnene vojske, Ratne mornarice i Teritorijalne odbrane. U određenim uslovima borbene situacije ili ostvarenog stepena prevlasti u vazдушnom prostoru, Ratno vazduhoplovstvo i protivvazдушna odbrana može da izvodi vazduhoplovnu operaciju, dejstvujući po agresorovim vazduhoplovnim i drugim snagama, radi ostvarivanja određenog stepena prevlasti u vazдушnom prostoru, odnosno nanošenja što većih gubitaka agresorovim kopnenim i pomorskim snagama. Operacije Ratnog vazduhoplovstva i protivvazdušne odbrane se izvode usklađeno sa operacijama grupacija oružanih snaga, a u određenim uslovima mogu biti samostalne.

Bojevi i borbe snaga Ratnog vazduhoplovstva i protivvazdušne odbrane su najčešći i najmasovniji oblici borbenih dejstava. Izvode se, najčešće, protiv osnovnih snaga vatrene moći agresora – po oklopnim, mehanizovanim i artiljerijsko-raketnim jedinicama ili njegovim vazduhoplovnim snagama i vazduhoplovnoj infrastrukturi. Posebno značajnu ulogu snage Ratnog vazduhoplovstva i protivvazdušne odbrane imaju u protivdesantnoj borbi, naročito u izvođenju operacija protiv vazdušnih i pomorsko-vazduš-

nih desanata u kojima borbeni dejstva tog vida oružanih snaga mogu imati odlučujuću ulogu.

Dejstva u vazдушnom prostoru bitno utiču na oblike oružane borbe i borbenih dejstava, strukturu i opremanje naših oružanih snaga i na mnoge druge aktivnosti koje su značajne za vođenje općenarodnog odbrambenog rata. Naš vazdušni prostor je integralni dio jugoslovenskog ratišta i ima strateški značaj za odbranu zemlje.

Ratno vazduhoplovstvo i protivvazдушna odbrana jedinstvena je strateško-operativna grupacija naših oružanih snaga na ratištu koja svojom vatrenom moći, efikasnošću i manevarskim sposobnostima predstavlja osnovnu snagu za vođenje borbe u vazдушnom prostoru i iz njega. Borbenim dejstvima snaga Ratnog vazduhoplovstva i protivvazdušne odbrane primorava se agresor da neprekidno vodi borbu za ostvarivanje i održavanje prevlasti u vazдушnom prostoru, a vlastitim oružanim snagama stvaraju se povoljni uslovi za uspješno vođenje oružane borbe u svim vrstama agresije i oblicima oružane borbe.

Naše ratno vazduhoplovstvo i protivvazдушna odbrana borbeno je sposobno da organizirano i pravovremeno otpočne i uspješno vodi oružanu borbu prema planovima upotrebe i u skladu sa konkretnom borbenom situacijom. To mu omogućuje odgovarajuća organizacija jedinica i sistema komandovanja, grupisanje snaga na ratištu, stepen popunjenosti i borbeni gotovost snaga ostvarena u mirnodopskoj obuci jedinica i komandi. Kao cjelina, Ratno vazduhoplovstvo i protivvazдушna odbrana osposobljeno je da vodi oružanu borbu u vazдушnom prostoru i iz njega u svim vrstama agresije, pri čemu izvršava dva osnovna namjenska zadatka: (1) protivvazдушna odbrana teritorije i oružanih snaga i (2) vazduhoplovna podrška snaga Kopnene vojske, Ratne mornarice i Teritorijalne odbrane.

Protivvazдушna odbrana teritorije i oružanih snaga organizuje se na cijelom jugoslovenskom ratištu po jedinstvenoj zamisli, a ostvaruje se odbrambeno-napadnim borbenim dejstvima snaga Ratnog vazduhoplovstva i protivvazdušne odbrane u sadejstvu sa snagama za protivvazдушnu odbranu Kopnene vojske, Ratne mornarice, Teritorijalne odbrane i društveno-političkih zajednica, radi odbrane i zaštite od napada i izviđanja iz vazdušnog i kosmičkog prostora. Težište protivvazdušne odbrane je na odbrani najvažnijih objekata na teritoriji, koji su značajni za vođenje

općenarodnog odbrambenog rata, i glavnih grupacija oružanih snaga. U okviru vojišta i ratišta, funkcionalnim objedinjavanjem svih snaga i sredstava, organizuje se jedinstven sistem protivvazdušne odbrane. Protivvazdušna odbrana ima strategijski značaj. Obim i intenzitet borbenih dejstava snaga Ratnog vazduhoplovstva i protivvazdušne odbrane ovog zadatka uslovljeni su, prvenstveno, vrstom agresije i odnosom snaga na ratištu.

Vazduhoplovna podrška se organizuje i izvodi radi ojačavanja borbenih dejstava snaga Kopnene vojske, Ratne mornarice i Teritorijalne odbrane, pa je zato sastavni dio ukupnih borbenih snaga na vojištu – ratištu. Obuhvata sva dejstva i aktivnosti vazduhoplovnih snaga u okviru intervi-dovskih operacija ili drugih oblika borbenih dejstava, s ciljem da se obezbjede što povoljniji uslovi za izvršavanje te-žišnih zadataka snaga Kopnene vojske, Ratne mornarice i Teritorijalne odbrane. Avijacija se, u svim uslovima borbe- ne situacije, upotrebljava prema jasno izraženom težištu u okviru vojišta – ratišta i sasređeno u podršci glavnih snaga. Uslovljena je, pored ostalog, i stepenom ostvarene prevlas- ti u vazдушnom prostoru.

Posebno je značajno to što naša doktrina i strategija oružane borbe pridaju izuzetan značaj centralizovanoj upotrebi snaga Ratnog vazduhoplovstva i protivvazdušne odbrane po cilju, mjestu i vremenu, njihovom grupisanju na težištu borbenih dejstava oružanih snaga na ratištu i vi- sokoј manevarskoj sposobnosti svih jedinica (u prvom redu avijacije) za prijenos težišta dejstva sa jednog dijela ratišta na drugi ili sa jednog namjenskog zadatka na drugi.

LJUDSKI I MATERIJALNO-TEHNIČKI FAKTOR U DOKTRINI RATNOG VAZDUHOPLOVSTVA I PROTIVVAZDUŠNE ODBRANE

U našim koncepcijskim i doktrinarnim opredjeljenjima za vođenje općenarodnog odbrambenog rata, osnovu odb- rane čini naš čovjek sa svojim moralnim, stručnim i psiho- fizičkim vrijednostima, njegova motiviranost i odnos pre- ma vrijednostima društva koje treba braniti.

Uloga materijalno-tehničkog faktora u našim oružanim snagama, a time i u Ratnom vazduhoplovstvu i protivvaz- dušnoj odbrani, veoma je značajna ali nije odlučujuća. Teh-

nika u biti omogućuje čovjeku izvršenje postavljenog zadatka.

Tito je jasno marksističko-dijalektički prilazio odnosu čovjek – tehnika, jer ga je posmatrao u međusobnoj uslovljenosti i povezanosti pri čemu, u krajnjem, odlučuje čovjek svjestan ciljeva svoje borbe. Na toj osnovi, Tito je uspješno riješio i osnovne strategijske probleme u narodnooslobodilačkom ratu i dokazao da se borba može uspješno voditi i pobjedom završiti, i protiv tehnički superiornijeg neprijatelja.

Ratno vazduhoplovstvo i protivvazдушna odbrana je izrazito tehnički vid oružanih snaga, te je u njemu posebno značajno izgrađivati pravilan odnos čovjeka i tehnike. Pri tome, maksimalnu pažnju treba pridavati moralno-političkom faktoru i ne potcjenjivati niti precjenjivati materijalno-tehnički. Također, treba imati u vidu da je tehnika u osnovi materijalna baza taktike, i uvažavati njihov međusobni uticaj.

Doktrina ratnog vazduhoplovstva i protivvazdušne odbrane odlučujući značaj pridaje moralno-političkoj pripremljenosti, motiviranosti i borbenoj i taktičkoj obučenosti i uvježbanosti pojedinca, tima, jedinice i komande. Čovjek je u centru pažnje doktrine, jer snaga Ratnog vazduhoplovstva i protivvazdušne odbrane nije samo u njegovoj tehnici već, prije svega, u ljudima koji tom tehnikom rukuju, u njihovoj osposobljenosti i spremnosti da se suprotstave agresoru. Doktrina zahtijeva da se moralom, znanjem, vještinom i originalnošću rješenja nadoknadi moguća tehnička nadmoćnost neprijatelja. Za nas je pravilan stav da nema loše i neupotrebljive tehnike, već slabo ili dobro obučenih i uvježbanih boraca i korisnika te tehnike. U našem ratnom vazduhoplovstvu i protivvazdušnoj odbrani mora se vrijednošću ljudskog faktora neutralizirati moguća brojna i tehnička superiornost protivnika. Stoga je u stručnom osposobljavanju kadra osnovni zahtjev za visokom specijalizacijom uz neophodnu univerzalnost i zamjenljivost, kao i zahtjev za usklađenošću operativno-taktičkih i tehničkih znanja pripadnika rodova i službi.

Tito je sa izuzetnom pažnjom pratio razvoj ratne tehnike i stalno zahtijevao modernizaciju oružanih snaga uvođenjem nove vojne opreme i naoružanja, i to prvenstveno osloncem na vlastite snage, kao neophodnom i stalnom procesu koji će omogućavati neprekidno jačanje cjelokup-

nog sistema općenarodne odbrane i udarne moći Jugoslovenske narodne armije. Povišene zahtjeve postavljao je za tehničko opremanje i kadrovsko usavršavanje Ratnog vazduhoplovstva i protivvazdušne odbrane, ne dozvoljavajući zaostajanje tog vida naših oružanih snaga, za vazduhoplovstvom suvremenih oružanih snaga u svijetu.

Oslanjanje na vlastite snage je strategijska orijentacija koja se dosljedno sprovodi u koncepciji općenarodne odbrane, a time i u doktrini razvoja i izgradnje Ratnog vazduhoplovstva i protivvazdušne odbrane. U suštini, takvo opredjeljenje znači da se na osnovu vlastitih materijalnih mogućnosti i stepena razvoja naučne misli u zemlji, odnosno dostignutog stepena razvoja tehnike i tehnologije, razvijaju i proizvode vazduhoplovi, raketna i radarska tehnika, ubojna sredstva, sredstva veze, sredstva za automatizaciju i komandovanje i druga borbena i neborbena sredstva.

Proizvodnja naoružanja i vojne opreme u domaćim fabrikama presudan je činilac postojane i visoke borbene gotovosti i stabilne materijalno-tehničke opremljenosti Ratnog vazduhoplovstva i protivvazdušne odbrane u miru i ratu. Vlastiti razvoj i proizvodnja suvremene vazduhoplovne tehnike, opreme i sredstava, pored vojnih, ekonomskih i finansijskih prednosti, ima i poseban značaj za brži naučni i tehničko-tehnološki razvoj zemlje. Poznato je da vazduhoplovstvo i kosmonautika tehnički i tehnološki obilježavaju razvoj ovog vijeka, a svi su izgledi da će značajno mjesto zadržati i u budućem.

Oslonac na vlastite snage bilo je temeljno načelo razvoja našeg ratnog vazduhoplovstva, kako u narodnooslobodilačkom ratu tako i poslijeratnom periodu. Partizanska avijacija je u cjelini stvarana vlastitim snagama, a u formiranju ratnih eskadrila i pukova neophodnu tehničku pomoć, u vazduhoplovima, dali su saveznici. Organizovano školovanje vazduhoplovnih kadrova otpočelo je još u toku narodnooslobodilačkog rata. U prvim godinama poslije završetka rata formirane su sve školske ustanove, Vazduhoplovnotehnički institut, Vazduhoplovnoopitni centar, Vazduhoplovnomedicinski institut, vazduhoplovnoremontni zavodi, pogoni vazduhoplovne industrije, Vazduhoplovni savez Jugoslavije, organizacija vazdušnog saobraćaja i druge organizacije i institucije neophodne za razvoj vazduhoplovstva u svim oblastima.

Uz podršku društva značajno se razvila naša vazduhoplovna industrija koja je, u poslijeratnom periodu, proizvela za potrebe Ratnog vazduhoplovstva i protivvazdušne odbrane više desetina tipova aviona i helikoptera. Takvom orijentacijom uspjeli smo da vlastitom proizvodnjom obezbjedimo oko 70 odsto potreba Ratnog vazduhoplovstva i protivvazdušne odbrane u materijalno-tehničkim sredstvima i da samo borbeni sredstva koja se ne mogu ili ih je neracionalno proizvoditi u zemlji nabavljamo kupovinom. Poslijednjih godina ostvaren je novi kvalitativan skok. U vazduhoplovnim, istraživačkim, razvojnim i proizvodnim institucijama i organizacijama podignuta je sposobnost za projektiranje i proizvodnju najsuvremenije vazduhoplovne tehnike, opreme i sredstava. Vrhunska dostignuća iz tehničkih, medicinskih, bioloških i drugih znanosti i posebno najnovija rješenja elektronike, aerodinamike, automatike i novih tehnologija i materijala čine osnovu razvojnih programa Ratnog vazduhoplovstva i protivvazdušne odbrane. To će nam omogućiti da i najsuvremenija sredstva proizvodimo u zemlji vlastitim razvojem i kooperacijom. Novi programi tehničke modernizacije Ratnog vazduhoplovstva i protivvazdušne odbrane obezbjeđiću našim oružanim snagama vrhunska borbeni sredstva a društvu brže podizanje naučnog i tehničko-tehnološkog nivoa.

S U M M A R Y

AIR FORCE AND AIR DEFENCE IN THE DOCTRINE OF DEFENCE WITH RELYING ON OWN FORCES

Our country has developed a unique defence system and on the basis of experience from our national liberation war its own and original doctrine and strategy of total national defence and social self-protection. Our fundamental orientation of relying on our own forces expresses our basic ideological standpoint that in an eventual aggression against our country we shall wage a total national defence war.

Our Air Force and Air Defence is a modern service of the Yugoslav People's Army and of our Armed Forces in general, which makes a unique whole with other services. With its highly trained and ideologically and morally firm personnel, and its materiel it is able to successfully execute its peace-time and war missions.

In addition to military, economic and financial advantages, the all-around development of this service of our Armed Forces and our own manufacturing of modern air warfare technology means and equipment are also of particular significance for a more rapid scientific and technological development of our country.

R É S U M É

L'AVIATION DE GUERRE ET LA DEFENSE AERIENNE D'APRES
LA DOCTRINE DE DEFANSE AVES APPUI SUR SES PROPRE FORCES

Notre pays a mis au point son système de défense intégral et, se fondant sur les expériences de la guerre de libération nationale, une doctrine et une stratégie originales de défense populaire généralisée et d'autoprotection sociale. Notre option fondamentale comprend l'appui sur nos propres forces et exprime notre attitude idéale fondamentale, à savoir qu'en cas d'agression contre notre pays nous conduirons une guerre de défense populaire généralisée.

L'aviation de guerre et la défense aérienne constitue l'armée moderne de l'APY et des forcec armées, et de concert avec les autres armées constitue un tout unique. Avec ses cadres hautement qualifiés, idéologiquement et moralement bien formés, dotée de techniques de combat, d'un équipement et de moyens modernes, l'aviation de guerre est capable de remplir avec succès les missions qui lui incombent en temps de paix et de guerre.

Le développement général de l'aviation et notre propre production des techniques, de l'équipement et des moyens d'aviation, outre les avantages militaires, économiques et financiers, présentent aussi un intérêt spécial pour le développement scientifique, technique-technologique rapide du pays.

Р Е З Ю М Е

ВОЕННО-ВОЗДУШНЫЕ СИЛЫ И ПРОТИВОВОЗДУШНАЯ ОБОРОНА В ДОКТРИНЕ ОБОРОНЫ ОПОРОЙ НА СОБСТВЕННЫЕ СИЛЫ

Наша страна создала единую оборонительную систему и на основании опыта Народно-освободительной войны подлинную доктрину и стратегию всенародной обороны и общественной самозащиты. Нашим фундаментальным положением является опора на собственные силы и оно выражает нашу основную идейную позицию, заключающуюся в том, что в случае агрессии мы будем вести всенародную оборонительную войну.

Военно-воздушные силы и противовоздушная оборона являются современным видом ЮНА и вооруженных сил, составляющим с другими видами вооруженных сил единое целое. Благодаря высокой подготовленности и в идейном и моральном отношении закаленным кадрам, боевой технике, оснащении и средствам они способны успешно выполнять поставленные задачи в мирное и военное время.

Всестороннее развитие авиации и собственный выпуск современной авиационной техники, оборудования и средств, наряду с военными, экономическими и финансовыми преимуществами, имеют и особое значение для более быстрого научного и технико-технологического развития страны.